

Op bezoek bij het herintroductieproject voor de Lammergier in de Italiaanse Alpen

Hans Dekker

Tijdens vakantie's bezoeken mijn gezin en ik bij voorkeur natuurgebieden als nationale parken en regionale natuurparken. In de zomer van 1996 voerde de reis onder andere naar het Parco Naturale Argentera in de Italiaanse Zeealpen. Dit park grenst direct aan het Franse Nationale Park Mercantour. Samen met nog twee kleinere Italiaanse reservaten vormen ze een "onbegrensd" natuurgebied van 102.221 ha. Binnenkort wordt er nog een aanzienlijke oppervlakte aan toegevoegd door de instelling van het Natuurpark Ligurische Alpen. Met toppen van meer dan 3200 m, gesteenten als kalk, graniet en leisteen, vele dalen, beken en bergmeren vormen deze gebieden een staalkaart van alpiene levensgemeenschappen met een, door hun zuidelijke ligging, mediterraan tintje. De planten- en dierenwereld is hier dan ook zeer rijk. Enkele tientallen plantensoorten komen nergens anders ter wereld voor. Van de dierenwereld zijn vooral de Steenbokken, Gemzen, Marmotten, Steenarenden en Slechtvalken opvallend aanwezig. In de Argentera kwamen in het broedseizoen van 1996 zeven paren Steenarend en drie paren Slechtvalk tot broeden. Net buiten het park broedde nog een paar Slechtvalken, evenals de Slangenarend. Eén vogelsoort werd echter tientallen jaren geleden uitgeroeid en die keerde niet terug: de Lammergier. Sinds een aantal jaren proberen natuurbeschermers in diverse Alpenlanden een project uit te voeren om de Lammergier weer als broedvogel terug te krijgen. Parco Naturale Argentera is één van de deelnemende gebieden.

Het project

Al in 1978 gingen er stemmen op om de Lammergier terug te brengen in de Alpen. In 1980 waren de voorbereidingen zo ver dat er twee gebieden geselecteerd konden worden: de Haute-Savoie (NP Vanoise, Frankrijk) en het Rauristal (Oostenrijk). In 1990 werden Mercantour/Argentera en Engadin (Zwitserland) aan de lijst toegevoegd. In de eerste twee gebieden werden al in respectievelijk 1987 en 1986 dieren vrijgelaten, afkomstig uit een pool van vogels uit een aantal dierentuinen en onderzoeksinstituten. In Nederland hebben het Dierenpark Wassenaar, Artis en Ouwehands Dierenpark meegedaan. Aanvankelijk werden adulte dieren vrijgelaten, maar al snel ging men over op het uitzetten van zeer jonge dieren. De nog niet vliegvlugge jongen, ongeveer 70 dagen oud, worden op een geschikte plaats in het gebied gezet, vanwaar ze aan de omgeving kunnen wennen. Om de vijf dagen wordt 's nachts voedsel neergelegd. Waarnemers observeren de vogels van dag tot dag. Na het uitvliegen rond de 120ste dag blijven de jonge Lammergieren rondhangen in het "eigen" gebied. In Vanoise en het aangrenzende Nationaal Park Gran Paradiso (Italië) zijn na het loslaten tot nu toe meer dan 500 waarnemingen gedaan. Je kunt dus wel

stellen dat de Lammergier in dit deel van de Alpen terug is. Of er al broedpogingen gedaan zijn is mij niet bekend. Tot nu toe zijn twee roofvogels gedood door jagers, één in Frankrijk en één in Oostenrijk. De totale sterfte van de vogels in het eerste jaar in de herinroductiegebieden ligt lager dan in gebieden waar de vogels van nature nog voorkomen (17-32% tegen 30-40%).

In 1993 zijn in de Argentera de daadwerkelijke voorbereidingen gestart voor het project. Dit hield onder andere in dat er gezocht moest worden naar locaties binnen het park die geschikt waren voor een lammergierennestplaat. Tevens moesten dieren uit de pool beschikbaar zijn. In 1994 zijn de eerste twee dieren uitgezet op de al beschreven wijze, gevolgd door twee exemplaren in 1996. Aan de Franse kant van het gebied was men al in 1993 met het uitzetten begonnen. Tot ieders verbazing hebben daar in 1996 twee vogels een poging tot broeden gedaan, die echter is mislukt. De te jonge vogels hebben de eieren in de steek gelaten.

In 1995 en 1996 (tot 1 april) zijn in het zuidelijke deel van de Italiaanse Alpen 38 waarnemingen gedaan van uitgezette Lammergieren. Ze zijn dus nog steeds in het park aanwezig. Ze zijn alle dusdanig gemerkt dat ze tot de eerste rui in de vlucht te herkennen zijn.

Op bezoek

Tijdens mijn verblijf in de Argentera ben ik op uitnodiging van de parkdirectie twee keer te gast geweest bij de waarnemers die continu de vogels vanuit twee observatieposten gadeslaan. De waarnemers zitten er gedurende drie maanden onder primitieve omstandigheden. In de tent, waar ook gekookt en geslapen wordt, loopt de temperatuur door het felle Italiaanse zonnetje hoog op. Toch is het ook zeer romantisch hier te verblijven. 's Ochtends grazen er Gemzen en Steenbokken in het dal. Op de tegenoverliggende helling alarmeren onophoudelijk Marmotten. Ondanks het alarmeren haalt de Steenarend er dagelijks zijn maal. Ook tijdens ons verblijf liet de Steenarend zich regelmatig zien. Terwijl we zicht hadden op twee druk oefenende exemplaren was het aangenaam vertoeven tussen deze zeer gemotiveerde mensen. Er is heel wat gediscussieerd over de zin en de onzin van herinroductie. Eens te meer bleek dat herinroductie door politici en andere bestuurders vooral wordt gebruikt om te laten zien hoe goed het met de natuur gaat. Of het gebied rijp voor herinroductie is, wordt niet in hun afweging meegenomen. Toch denk ik dat het project kans van slagen heeft. De Lammergier is verdwenen door vervolging. Als de motivatie van het publiek in de buurt voldoende is, zodat stroperij niet plaatsvindt, is er zeker kans van slagen. Aan deze motivatie wordt hard gewerkt door een stroom van informatie op de bevolking los te laten. Zo is er een informatieve video gemaakt, naast bulletins, folders, stickers, T-shirts etc. De buurt -met name de scholen- wordt sterk bij het project betrokken. Voedsel is er in overvloed: kadavers van gemzen, steenbokken, schapen, runderen etc. Alles wat dood wordt aangetroffen, wordt gegeten. Vooral na een strenge winter, zoals in 1995/96 zijn er veel dode gemzen. In de zomer worden vooral dode schapen gegeten. Al met al is het dus afwachten hoe het project zich ontwikkeld. Waarschijnlijk

zal de Lammergier in de Alpen weer tot de inheemse fauna gaan behoren dankzij de inzet van vele tientallen mensen. Nieuwe projecten staan echter al weer op stapel. Het Hazelhoen moet ook nog terug...

Adres: Mortonhof 42, 7908 AP Hoogeveen.

Foto: De auteur met de bemanning van de monitoringsput in Parco Naturale Argentera (Joost Dekker)